

Laima Vincė: pokaryje gyvenusių lietuvių istorijas rinkau tam, kad niekada nepamirštume, kiek mums teko paaukoti dėl Lietuvos laisvės

2019-11-11

Internetinis knygynas www.knyguklubas.lt pristato Jungtinėse Amerikos Valstijose gimusios ir lietuvių išeivių šeimoje augusios poetės, rašytojos, Lietuvos rašytojų sąjungos narės ir vertėjos Laimos Vincės knygą „Mūsų nepalaužė“. Nors už Atlanto ši knyga pasirodė dar 2011 m., tačiau lietuvių kalba šį knygą išleista tik šiomet.

Laima Vincė į Lietuvą atvyko 2007 m. pagal Fulbraito programą. Tuomet, keliaudama po Lietuvą, autorė išgirdo ir užrašė daugybę skausmingų pokaryje gyvenusių lietuvių istorijų, kurios paskatino rašytoją to meto išgyvenimus suguldyti popieriuje. Autorės tikslas buvo susitikti su kuo daugiau dar gyvų istorijos liudytojų ir jų prisiminimus kuo tiksliau užrašyti, tam, kad niekada nepamirštume, kiek mums teko paaukoti dėl Lietuvos laisvės.

Laima, Jūs gimėte Amerikoje, lietuvių išeivių šeimoje. Didžiąją savo gyvenimo dalį praleidote šioje šalyje, tačiau puikiai rašote ir kalbate lietuviškai. Ar kalbėti ir rašyti lietuviškai skatino tėvai?

Taip, mano tėvai skatino mane ir mano brolius bei sesę kalbėtis lietuviškai, taip pat skatino lietuvių visuomenę, kurioje mes gyvenome. Tačiau svetimoje šalyje nelengva įskiepyti vaikams lietuvių kalbą, kai mokykloje, visuomenėje, televizijoje kalbama angliškai. Aš prisimenu, kai sulaukusi šešiolikos staiga pajutau, kad lietuviškai kalbu itin silpnai. Bijojau prarasti lietuvių kalbą, tad pati sugalvojau išvažiuoti mokytis Vasario Šešioliktosios Gimnazijoje, Vakarų Vokietijoje. Tais laikais buvo neįmanoma važinėti pirmyn atgal iš Lietuvos į kitas šalis, nes Lietuva buvo okupuota Sovietų. Tik specialiais atvejais žmonės iš Vakarų galėjo atvažiuoti į Lietuvą, o žmonės iš Lietuvos išvažiuoti į Vakarų. Tad mokėmės lietuvių kalbos tam tikrame vakuume.

Rašote ne tik prozą, tačiau ir poeziją. Taip pat esate knygų vertėja, dėstytoja, tapote paveikslus. Veiklos turite išties nemažai. Kaip pavyksta viską suderinti?

Aš gimiau labai kūrybinga, be to vaikystėje mano mama, kuri yra tapytoja, nevaržė mano kūrybinės laisvės. Prisimenu, sugalvodavau įvairiausių žaidimų kaimynystėje augantiems vaikams ir juos pravesdavau. Daug mano minčių, kūrybingumo ir kūrybinės drąsos atėjo iš vaikystės, kuomet nevaržoma lanksčiau basa po miškus ir gyvenau savo vidiniame kūrybiniame pasaulyje. Dabar labai stengiuosi organizuoti prasmingai savo laiką ir daug dirbu. Aš sau neleidžiu ilgai tingėti. Aš retai žiūriu televizorių, o filmus atsirenku žiūrėti tik tokius, kurie suteiktų prasmės. Nežaidžiu kompiuterinių žaidimų, nemėgstu tuščiai „plepėti“ per socialinius tinklus ar žinutes. Būtent tai man leidžia atrasti daugiau laiko kūrybai ir mąstymui.

Knyga „Mūsų nepalaužė“ lietuvių kalba išleidžiama tik šiomet, nors anglų kalba knyga pasirodė jau 2011 metais. Kodėl tik dabar nusprendėte knygą išleisti lietuvių kalba?

Aš būčiau mielai ją lietuviškai išleidusi jau 2011 metais, jeigu leidykla būtų norėjusi tada išleisti. Tuo metu visuomenė dar ne taip domėjosi pokario rezistencijos istorija kaip dabar. Visuomenė turėjo priaugti prie tos knygos. Taip pat, turiu prisipažinti, kad nors labai daug darbo įdedu renkant medžiagą knygai ir ją rašant, aš esu prasta vadybininkė.

Knygoje aprašyti tremtinių ir partizanų išgyvenimai tikri, išgirsti iš pirmų lūpų. Ar pašnekovai noriai dalinosi atsiminimais?

Jų istorijos yra kupinos traumų, tad jiems tikrai buvo skaudu ir sunku man tas istorijas pasakoti. Tačiau visi mano pašnekovai, iš kurių jau beveik pusė yra išėjusių, jautė, kad yra labai svarbu perduoti tas istorijas užrašymui. Jie taip jautė, nes jie suprato, kad jų asmeninės istorijos, išgyvenimai ir įžvalgos iš to laikotarpio, iš pokario, priklauso ne vien jiems ir jų šeimoms, bet ir istorijai. Kiekvienas išgyvenimas su visomis savo detalėmis atskleidžia ką nors svarbaus ir esminio iš mūsų tautos skaudžios istorijos.

Tuo pačiu, beveik visi mano kalbinti žmonės patyrė kankinimus, pažeminimą ir begalę kitų mums sunkiai suvokiamų baisių dalykų. Būtų neetiška, per daug skaudu ir nejautru pradėti mūsų pokalbį nuo skaudžiausios dalies. Tad visų pirma savo pašnekovų paprašydavau papasakoti apie savo vaikystę, nes apie savo laimingą vaikystę visi pasakodavo noriai. O tada palaipsniui pereidavome prie skaudžios jų istorijos ir netekties.

Su kokiais iššūkiams teko susidurti rašant šią knygą?

Aš rinkau žmonių istorijas ir jas užrašinėčiau ne tik ranka, bet ir diktofonu. Ne visos istorijos buvo pasakojamos lietuvių kalba, vieną istoriją užrašiau vokiečių kalba, o dar vieną - anglų kalba. Aš turėjau iššifruoti visus savo užrašus, iššifruoti garso įrašus, patikslinti faktus ir galiausiai viską sudėlioti chronologiškai laike, nes žmonės pasakodavo šokinėdami nuo temos į temą. Kadangi knyga buvo leidžiama Amerikoje, visus tekstus teko išversti į anglų kalbą. O dabar vertėja visus tekstus vėl privalėjo išversti atgal į lietuvių kalbą. Reikėjo perskaityti daug istorinių knygų, kad pasiruoščiau šiam darbui. Šios knygos parašymas pareikalavo išties daug mano darbo.

Knygoje daugiausiai stengiatės perteikti moterų patirtį. Kodėl?

Taip, didžioji dalis pašnekovių buvo moterys. Žinoma, tarp pašnekovų buvo ir vyrų, tačiau juos, išskyrus smogiką Praną, kalbinau su tikslu daugiau sužinoti apie moteris, kurios buvo svarbios jų gyvenime. Partizanas ir politinis kalinys Jonas Kadžionis pasakoja apie savo žmoną Malviną, kuri irgi partizanavo ir buvo ryšininkė. O Alexander Gringauz, kurį dar vaiką išgelbėjo iš Kauno geto, pasakoja apie savo gelbėtoją Konstanciją Bražėnienę. Tuo metu, kai pradėjau rinkti šitas istorijas, didelė dauguma knygų apie rezistenciją buvo parašytos apie vyrus ir akcentavo vyrų drąsa ir pasiaukojimą Lietuvai. O juk penkiasdešimt procentų rezistencijos dalyvių buvo moterys. Aš norėjau nagrinėti moterų vaidmenį rezistencijoje ir išgirsti istorijas iš jų perspektyvos.

Kam skirta ši knyga?

Aš savo knygą skyriau labai daug žmonių, milijonams. Skiriu šią knygą visiems, kurie žuvo dėl savo įsitikinimų, kurie žuvo ginant tėvynę, kurie žuvo dėl savo tautybės arba religijos. Ji skiriama Lietuvos tremtiniams, politiniams kaliniams, partizanams, ryšininkėms ir Lietuvos žydų Holokausto aukoms.

Galbūt turite minčių dar vienai knygai?

Aš visuomet turiu minčių daugiau nei vienai knygai, tačiau, kad parašytum knygą, reikia labai daug laiko. Šiuo metu esu suplanavusi struktūras net trim knygoms. O dabar reikia sveikatos, ramybės ir pakankamai pinigų pragyvenimui, kad galėčiau jas parašyti.

Ko palinkėtumėte skaitytojams?

Laima Vincė

Linkiu skaitytojams gero skaitymo. Taip pat noriu padėkoti skaitytojams, kad savo brangų laiką jie skiria mano knygų skaitymui.

Ir pabaigai... Kokias 3 perskaitytas knygas rekomenduotumėte Knygų klubo skaitytojams?

Aurimas Švedas „Irena Veisaitė. Gyvenimas turi būti skaidrus“

Tomas Venclova „Nelyginant šiaurė magnetą“

Istorijos inžinierius: Edvardo Gudavičiaus tekstai apie Lietuvą, Europą, ir pasaulį

Knygklubas.lt komanda dėkoja už pokalbį!

Kalbino Laima Ramanauskaitė-Merkienė

L.Ramanauskaite-Merkiene@knygklubas.lt

Tel. Nr 8 681 60843

*Rubrika **Naujos knygos, leidiniai** yra Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo projekto dalis.*